

5. Гірняк А., Гірняк Г. Психологічні чинники прийняття ідеї війни у суспільній свідомості громадян країни-агресора. *Трансформаційні процеси соціально-гуманітарної освіти сучасної України в умовах війни: виклики, проблеми та перспективи* : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції. 2024. С. 1–6.

6. Гульбе О., Кобець О. Соціально-психологічна реабілітація учасників бойових дій. *Психологічний журнал*. Вип. 7. 2021. С. 100–106.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-659-1-6>

MOTIVATION OF EDUCATIONAL ACTIVITY AS A PSYCHOLOGICAL PROBLEM OF MODERN EDUCATION

МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ПСИХОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Borko T. M.

*Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor, Department
of Ukrainian Studies
and Social Sciences
Mykolaiv National Agrarian University
Mykolaiv, Ukraine*

Борко Т. М.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри українознавства
і суспільних наук
Миколаївський національний
аграрний університет
Миколаїв, Україна*

Perepada K. V.

*higher education student,
specialty 053 Psychology
Mykolaiv National Agrarian University
Mykolaiv, Ukraine*

Перепада К. В.

*здобувачка вищої освіти
спеціальності 053 Психологія
Миколаївський національний
аграрний університет
Миколаїв, Україна*

У сучасній освіті проблема мотивації навчальної діяльності є однією з найбільш актуальних психологічних проблем. Соціальні зміни, цифровізація та зростання інформаційного навантаження впливають на зниження пізнавального інтересу учнів і студентів, що нерідко проявляється у формальному ставленні до навчання та орієнтації на зовнішні стимули. Водночас саме мотивація визначає активність, наполегливість і результативність навчальної діяльності. Недостатній рівень навчальної мотивації може призводити до зниження успішності, емоційного виснаження та негативного ставлення до освітнього процесу. Тому

вивчення мотивації навчальної діяльності як психологічної проблеми є важливим для пошуку ефективних шляхів підвищення якості освіти та розвитку особистості здобувача освіти.

Мотивація – це психофізіологічний процес, зумовлений дією внутрішніх і зовнішніх чинників, який спонукає людину до діяльності та спрямовує її на досягнення визначених цілей. Вона є рушійною силою поведінки, визначає активність і наполегливість особистості та впливає на вибір і реалізацію дій [1].

Мотивація є важливою, оскільки вона визначає спрямованість, інтенсивність і стійкість діяльності людини. Саме рівень мотивації значною мірою впливає на ефективність навчання, професійну успішність та здатність долати труднощі. Без достатньої мотивації навіть наявні знання й уміння не реалізуються повною мірою.

Навчальна мотивація – це усвідомлене прагнення до навчання та особистісного розвитку, яке ґрунтується на розумінні значущості освіти. Вона поділяється на внутрішню та зовнішню: внутрішня пов'язана із зацікавленістю та задоволенням від процесу пізнання, тоді як зовнішня зумовлена очікуванням винагороди або досягненням певної мети. У довготривалій перспективі більш ефективною є внутрішня мотивація, оскільки вона забезпечує стійкий інтерес до навчальної діяльності [2].

На нашу думку, навчальна мотивація є важливою складовою освітнього процесу, оскільки саме вона забезпечує активне й усвідомлене залучення здобувачів освіти до навчальної діяльності. Рівень мотивації безпосередньо впливає на якість засвоєння знань, розвиток пізнавального інтересу та готовність долати навчальні труднощі. За умови сформованої навчальної мотивації освіта перестає бути формальним процесом і набуває особистісної значущості для учня чи студента.

Особисті фактори. На навчальну мотивацію студента негативно впливають втому, емоційне вигорання та перевантаження навчальними обов'язками. Відсутність чітких навчальних цілей і низька самооцінка також знижують інтерес до навчання, оскільки індивід не бачить сенсу докладати зусиль або не вірить у власні можливості. Підтримка з боку дорослих і раціональна організація навчального навантаження сприяють збереженню мотивації.

Соціальні та сімейні фактори. Важливу роль у формуванні навчальної мотивації відіграє соціальне оточення суб'єкта діяльності. Підтримка з боку родини та значущих дорослих підвищує впевненість і зацікавленість у навчанні, тоді як сімейні конфлікти або байдужість до освітніх досягнень можуть спричиняти зниження мотивації.

Освітні фактори. Зниження навчальної мотивації часто пов'язане з нецікавим навчальним матеріалом та відсутністю індивідуального

підходу. Якщо навчання не відповідає інтересам і потребам студента або не має для неї практичної значущості, інтерес до нього поступово зменшується. Урахування індивідуальних особливостей і зв'язок навчального матеріалу з реальним життям сприяють підвищенню мотивації [3].

Ми вважаємо, що навчальна мотивація формується під впливом сукупності особистісних, соціальних і освітніх факторів. Урахування цих чинників та створення сприятливих умов навчання є необхідною передумовою ефективного освітнього процесу.

Як же можна зацікавити учасників освітнього процесу? Сучасні технології та інтерактивні методи роблять навчання більш динамічним і мотивуючим. Використання цифрових платформ, відеоматеріалів та елементів гейміфікації підвищує пізнавальний інтерес, стимулює самостійність та розвиває креативне мислення.

Залученість учасників навчального процесу з позицій загальної психології ґрунтується на мотивації, емоціях, увазі та активній діяльності. На прикладі Миколаївського національного аграрного університету (МНАУ) це можна реалізувати через поєднання теорії з практикою: використання реальних аграрних кейсів регіону, участь студентів у наукових і прикладних проєктах університету, що підсилює пізнавальну мотивацію та особистісний сенс навчання.

Інтерактивні форми занять (тренінги, дискусії, ділові ігри, виїзні заняття) сприяють позитивним емоціям, які, за загальною психологією, підвищують увагу та запам'ятовування. Активне залучення студентів до проєктної діяльності й самоврядування відповідає діяльнісному підходу та розвиває внутрішню мотивацію. Важливу роль відіграє й сприятливий психологічний клімат у МНАУ, заснований на партнерстві та підтримці, що підвищує загальну залученість до навчального процесу.

Адже практична діяльність, зокрема проєкти та інтеграція теорії з реальними завданнями, допомагає учням застосовувати знання на практиці, розвивати критичне мислення та командні навички. Індивідуальний підхід, диференційовані завдання та можливість вибору форм і тем навчальної роботи сприяють розвитку внутрішньої мотивації та знижують навчальний стрес [4].

Тому, використання інтерактивних методів, практичної діяльності та індивідуалізації навчання значно підвищує зацікавленість учнів. Такі підходи стимулюють самостійність, креативність і розвиток критичного мислення. Ми вважаємо, що поєднання цих методів є важливою умовою ефективного та мотивуючого освітнього процесу.

Мотивацію студентів можна підвищувати за допомогою поєднання різних підходів, які забезпечують відчуття контролю, відповідальності

та залученість у навчальний процес. Важливо чітко формулювати цілі, створювати безпечне та підтримуюче середовище, враховувати інтереси і особливості кожного здобувача освіти, а також давати можливість обирати завдання чи теми проєктів. Позитивна конкуренція, групова робота, похвала та винагороди стимулюють активність і сприяють розвитку співпраці, самостійності й креативного мислення.

Практична спрямованість навчання, інтеграція теорії з реальними завданнями, регулярний зворотний зв'язок і відстеження прогресу дозволяють студентам бачити результати власних зусиль і підвищують їхню зацікавленість. Додатково важливо стимулювати внутрішню мотивацію, показувати приклад викладача, підтримувати при труднощах і тривозі, а також впроваджувати елементи новизни та веселощів у навчальний процес. Такі комплексні методи сприяють формуванню стійкої мотивації та позитивного ставлення до навчання [5].

Підсумовуючи зазначимо, що у сучасній освіті мотивація навчальної діяльності залишається однією з ключових психологічних проблем, оскільки саме вона визначає активність, наполегливість та ефективність навчання здобувачів освіти. Вивчення особистісних, соціальних та освітніх факторів, що впливають на мотивацію, дозволяє створювати сприятливі умови для навчального процесу і підвищувати зацікавленість здобувачів освіти. Використання інтерактивних методів, практичних завдань, диференційованого підходу та підтримки внутрішньої мотивації сприяє розвитку самостійності, креативності та пізнавальної активності, що робить навчання більш ефективним і значущим для особистості.

Література:

1. Мотивація : матеріал сайту / Терміни та визначення [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://termin.in.ua/motyvatsiia/> (Дата звернення: 04.02.2026).
2. Mainschool.ua : освітній портал [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://mainschool.ua/> (Дата звернення: 04.02.2026).
3. Мотивація до навчання : фактори, що гальмують / «Одеса International School» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.odesa.school/motyvacziia-do-navchannia-10-faktoriv-shho-yiyi-galmuyut-odessa-international-school/> (Дата звернення: 05.02.2026).
4. Як мотивувати та заохочувати учнів до навчання : Smaki.pub [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://smaki.pub/blog/2024/08/13/iak-motyvuvaty-ta-zaokhochuvaty-uchniv-do-navchannia/?srsitid=AfmB0oq3ISzWqlxWtqPqTruZ4YILmzx6la75PA-YNpN0DkWHSgFHrnY6> (Дата звернення: 05.02.2026).

5. Мотивація в освітньому процесі: освітній портал Osvita.ua [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://osvita.ua/school/method/85173/#google_vignette (Дата звернення: 05.02.2026).

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-659-1-7>

**TOLERANCE OF UNCERTAINTY AS A PERSONAL RESOURCE
FOR THE DEVELOPMENT OF SENIOR HIGH SCHOOL
STUDENTS' CREATIVITY**

**ТОЛЕРАНТНІСТЬ ДО НЕВИЗНАЧЕНОСТІ
ЯК ОСОБИСТІСНИЙ РЕСУРС РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ
СТАРШОКЛАСНИКІВ**

Vasykévych Ya. Z.

*Candidate of Psychological Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of Psychology
Hryhorii Skovoroda University
in Pereiaslav
Pereiaslav, Ukraine*

Василькевич Я. З.

*кандидат психологічних наук,
доцент, доцент кафедри психології
Університет Григорія Сковороди
в Переяславі
м. Переяслав, Україна*

Ryk M. S.

*Ph.D. in Philosophy,
Senior Lecturer at the Department
of Philosophy and Social Anthropology
Hryhorii Skovoroda University
in Pereiaslav
Pereiaslav, Ukraine*

Рик М. С.

*кандидат філософських наук,
старший викладач кафедри філософії
та антропології
Університет Григорія Сковороди
в Переяславі
м. Переяслав, Україна*

Kikinezhdi O. M.

*Doctor of Psychological Sciences,
Professor,
Professor at the Department
of Psychology
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National
Pedagogical University
Ternopil, Ukraine*

Кікінежді О. М.

*доктор психологічних наук, професор,
професор кафедри психології
Тернопільський національний
педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Contemporary transformations of the educational space, caused by social instability, wartime conditions, and the high dynamics of informational